

ÍRÓINK ÉS KÖZÖNSÉGÜNK

Írta: Szirmai Károly

Élni annyit jelent, mint tevékenységet kifejteni. Egymáshoz tartozásunk tevékenységünk irányát is meghatározza. Aki a kisebb vagy nagyobb emberközösségek léteért vagy fejlődéséért semmit sem tett, nem élt.

A tevékenység iránya szerint kétféle embertípust különböztetünk meg: az átlag- és vezéremberét. Az előbbi belső adottságánál fogva szinte maradéktalanul kielégülést talál a legkisebb társadalmi egység, a család sorsának intézésében, az utóbbi részt kér szélesebb emberrétegeket érdeklő kérdések irányításában is. A mindenkori társadalom, akár az ősi csorda, a két típus egymásraultaltságából alakult ki. Mindegyiknek szüksége volt a másikra, egyik sem lehetett meg a másik nélkül. A csordának kellett a vezér, hogy iránytalan élete útmutatást kapjon, a vezérnek a csorda, hogy vezéri hajlamait kiélhesse. Más fogalmazásban: a tömegeknek szükségük volt vezérrre, s a vezérek belső adottságuknál fogva vállalták a szerepet. A tömegek járomba törték a nyakukat, de lekötölezték magukat egyben a vezérek is. Ahol a vezérek nem voltak elég erősek, ott megindult a szétbomlás, a szertezüllés. Csak azok a népek maradhattak meg, amelyeknek öntudatát a vezér fel tudta kelteni és tervszerűen irányítani.

Mint a szélrózsa minden irányába szétvert falka, úgy bomlott szerte a trianoni békeszerződéssel a magyarság. Útmutató szellemekben a jugoszláviai magyarság volt a legszegényebb. Pedig az új korszak békőszöntével legjobban a mi tradícióatlan és öntudatlan népünk szorult volna rá tanácsadóra. Tizenhét esztendő alig változtatott ezen az állapoton. Sőt rosszabbodott a helyzet, mert elszegényedtünk, s mert jövőnk egyre kevesebb utánpótlással kecsegtet. De leginkább azért, mert népünk felébresztése és megmentése érdekében eddig vajmi keveset tettünk. Vezetésünkből hiányzik a kisebbségi életre való teljes áthasonulási képesség s az aktivitás. Magyarságunk zöme: a parasztság és szellemi elitünk között nincs mélyebb kapcsolat. Inkább külső, politikai jellegű. Pedig a magyarságnak nagyon megsokasodott a baja, de hiányzik az orvos. Parasztságunk és értelmiségünk egyre jobban ráöntudatosul arra, hogy tragikus

helyzetben van, hogy mint kenyérkereső: felesleges, útban álló. A súlyos gazdasági bajok következtében ugyanez az irányzat a magyar kenyérkeresőre nézve más kisebbségi testvéreinknél is. Gyári, ipari és kereskedelmi pályán egyre nehezebbé válik az elhelyezkedés. Szinte egyetlen választás kínálkozik csak ifjúságunk számára: beleolvadni, megszűnni. A magyar tanítók széthelyezése szinte sietteti ezt a folyamatot. Nem általános jelenségekről van szó, hanem olyanokról, melyek hol itt, hol ott törnek be létünkbe, de amelyek lassan legyöngítenek mindnyájunkat, mert látjuk, hogy nincs mentség: el kell pusztulnunk, hogy megmaradjunk. Bizonyos, hogy gazdasági bajok nélkül ez a folyamat nem indult volna meg, mert az erősebb önfenntartás kényszere nem jelentkezett volna ilyen mértékben. A tényeket azonban nem szabad többé elhallgatnunk. Nem szabad, létezésünk érdekében. Mint Kende író társam jegyzi meg bevezető cikkében: segítenünk kell magunkon a saját erőnkől, mert a többségi nemzetnek is éppen elég baja van ifjúsági problémáival. E nagy munka vár vezéreinkre. Verejtékesebb, fárasztóbb, mint a régi, s több időt s önfeláldozást igénylőbb. De e munkában itt áll segítő-társként a jugoszláviai magyar sajtó s az irodalom.

Nálunk nagyon könnyen szoktak minden komoly megmozdulást elintézni. Így beszélnek sokan sajtónkról és irodalmunkról is. Pedig ez a két tényező – erejéhez képest – nagyon sokat produkált. Ennek az erején túl fokozott és propagatív eszközökkel dolgozó sajtónak és irodalomnak köszönhető, hogy az itteni magyar a mai kultúrfokon áll. Amit régen nemigen tett meg, ma szinte naponta megveszi az újságját és elolvassa. Ma már nem idegenkedik a könyvtől, regénytől, elbeszéléstől, azt sem találja furcsának, hogy szerepeket kell tanulnia. Sokan a legnagyobb örömmel csapnak fel műkedvelőnek, s nem vallanak szégyent. Többen akadnak, akik gyermekeiket írni és olvasni tanítják. Persze még messze vagyunk az igazi eredménytől, de eljutottunk végre odáig, hogy a magyarság öntudata kezd lassan ébredezni. (Egyetemi ifjúságunk egy-két nagyon aktív tagja, habár, sajnos, politikai célkitűzéssel, szintén ilyen irányban dolgozik.)

A sajtó elvégezte és elvégzi teendőit. De az irodalomra sokkal nagyobb szerep vár. Néki kell cikkekkel, tanulmányokkal és más módon előkészíteni az itteni némettség mintájára a magyarság gazdasági megszervezését, öntudatosítását, és felébreszteni az egymáshoz tartozás és egymásrautaltság érzését. A tanács és írónk jó szándéka azonban nem elegendő. Jól ismert, hogy írónk java súlyos kenyérgondokkal küzd, különösen e szerepre leghivatottabb, most induló fiatal nemzedékünk. Ezért a magyarság vezető tényezőinek segítségét kellene nyújtaniok, hogy írónk hozzájuthassanak az oly gazdag kisebbségi irodalom szakkönyveihez, azokat tanulmányozhassák, s megkezdhesék kisebbségi életünk tervszerű és szakszerű kiépítését. Vakon tapogatódzva a kisebbségi problémákban magyarságunkért vajmi keveset tehetünk. Politikai kísérletezések helyett ide kellene összpontosítanunk minden erőfeszítést, hogy végre megteremthessük magyarságunk egységét, amit tizenhét éven át elmulasztottunk. Csak parasztságunk és értelmiségünk együtt munkálkodása lendítheti előre sorsunkat. De itt sok önzést kell leráznunk, hogy életet jelentő tevékenységünk egymáshoz tartozásunk irányába essék. E ponton kap jelentőséget újból irodalmunk.